

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VIII No. 11

BCU Cluj / Central Library Cluj

3 APRILIE 1927

KOLOZSVARI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

In acest număr : *Originea de P. Nemoianu ; In noapte, poezie de Adrian Maniu ; Pentru politică de V. Russu Șirianu ; Voevodul Moldovean de Al. Lascarov-Moldovanu ; Curaj civic de Ion Gorun ; Conflictul italo-jugoslav de A. A. Bardescu ; Napoleon fără cal de G. M. Ioanov ; Cronică teatrală de T. Arghezi. Insemnări : Regete ; După un an ; Pasiuni electorale ; Înainte și după ; Vorbe goale ; „O scri-soare pierdută“.*

BUCUREȘTI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : STRADA DONICI No. #

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

..... szám.

Originea

Ne-am propus de data aceasta să discutăm un fenomen care dela început ne va pune în conflict cu jumătate de țară, și a-nume, că pătura actuală conducătoare din Ardeal și Banat, cu toată obârșia ei, nu apropiată ci deadreptul legată de opincă, nu este de loc democrată.

Să ne explicăm :

Obârșia în sine nu determină exclusiv și lumea sufletească a omului. Elementele eșite dela țară vor purta multă vreme în suflet zestrea țărănească a copilăriei și adolescenței lor. Ajuși însă într'un mediu social nou, ei vor fi expuși unui șir întreg de influențe, cari le va înriuri gândirea. Insuși individul nediferențiat încă poartă în sine germeul unei denaturări ulterioare. Nicăeri, fiul de țăran plecat la școală n'a fost mai conștient că va deveni *domn* ca în Ardeal și Banat. Bacilul a fost altoit și în sufletul celui ce scrie aceste rânduri. Cea mai îndepărtată amintire din copilăria mea este argumentul întrebuițat de mama mea ca să-mi poată trage dinții. N'a fost chip să primesc așa de fuior în gură decât fluturându-mi-se pe dinaintea închipuirii mele viitoarea mea situație de *domn* care, desigur, trebuie să aibă o dantură normală. În tot trecutul nostru, țăranul ardelean și bănațean și-a trimis copiii la școală nu din pură sete de cultură,

ci de dorința de a-i scăpa pe această cale de sarcinile iobăgiei medievale și moderne. Școala era deci un mijloc de eliberare de subț un greu jug material. Idealul cultural cădea deci pe planul al doilea,

Pornite cu o asemenea predispoziție sufletească, elementele diferențiate au dat naștere unei noi mentalități colective, cu totul diferită de aceea a mediului din care au răsărit. Răul nici n'ar fi prea mare, dacă noua mentalitate s'ar baza numai pe componente de ordin sufletec. Considerațiuni de ordin extern o vor modela și chiar copleși. Averele, originea familiei, etc., vor atrage după sine privilegiile de cari nu se vor putea bucura cei fără stagiul în noul mediu social. O stare de lucruri cristalizată, oricât de rudimentară ar fi ca ansamblu, cere sacrificii înainte de a-ți deschide porțile. Acesta este motivul, că fiul de țăran ajuns la Universitate, sau profesionist liber, într'un oraș de provincie, nu era primit bucuros alături de odrasle de avocați, notari sau altor aristocrați de felul acestora.

Legând prima mea amintire de lanțul experiențelor de mai târziu, făcute pe scara vârstei și a ierarhiei sociale ardelenice și bănățene, voi desprinde din mediul social trăit, deocamdata prejudecățile originii, pentru a dovedi îndrăzneța afirmațiune dela început.

Pentru a nu fi bănuți de vre-o idee preconcepțată, vom cita întâi de toate definițiunea științifică a prejudecății.

Subț această noțiune, pedagogia socială înțelege o părere pe care o adoptă cineva fără vre-o cercetare prealabilă, reproducând'o pur și simplu numai din motivul că ea este purtată din gură în gură. Prejudecata se bazează pe insuficiența mijloacelor de cultură, pe superficialitate, pe subiectivism, etc.

Adevărul științific se poate verifica și la colectivitatea noastră din Ardeal și Banat. Vom lua câteva exemple din trecutul recent, pentru că sunt mai ușor de controlat și ne ajută să evităm analize abstracte.

Cu prea puține excepții, viața colectivă ardeleană n'a fost niciodată organizată pe temeiul capacității și valorii oamenilor. Nici măcar în ramura ei strict culturală. Fruntașul politic de ieri era și factor cultural. El figura în mod obligatoriu pe coperta tuturor publicațiilor periodice, fără ca o viață întreagă să fi comis un singur articol. Fruntașul politic, la rândul-i, nu era recrutat dintre acei dotați cu o minte prea ascuțită, sau cu un

pronunțat spirit de organizare — calități indispensabile penru o asemenea misiune — ci ei erau aleși în temeiul legăturilor de familie și avere. Până și viața administrativă de după unire s'a organizat în baza acestor principii. Cunoaștem cazuri, când doctori în drept foarte harnici, foarte capabili și foarte onorabili n'au putut fi numiți decât secretari de plasă (pretor), pentru motivul că prefectul democrat al Consiliului dirigent, abia eșit din opincă, nu cunoștea familia din care se trăgeau respectivii. În acelaș timp se numeau în slujbele cele mai înalte scăpătații familiilor zise aristocrate. Și aceasta se întâmpla în momentul celei mai grozave crize de intelectuali din câte a încercat vre-odată neamul românesc.

Dar nu numai viața oficială ne înfățișează această stranie mentalitate. Urmăriți, de pildă, soarta profesioniștilor liberi din Ardeal și Banat, pe aceea a avocaților și medicilor. Scriitorul acestor rânduri nu cunoaște niciun avocat român în cuprinsul provinciilor amintite, care să aibă reputația unui om iscusit și priceput în chestiuni comerciale. Accentuăm că nimeni n'are o asemenea reputație, pentru că nu credem că aceasta ar fi și situația de fapt. Dar, trăiți departe de viața mercantilă, românii au adoptat părerea generală din Ungaria, că acest domeniu nu este accesibil, nici măcar din punct de vedere teoretic, decât pentru o singură rassă. Credința este atât de înrădăcinată, încât lumea nu s'ar închina nici înaintea unui talent excepțional în această direcție. Crescuți și educați în condițiuni identice, românii din Ardeal nu-și recunosc unul altuia decât calitățile admise de aprecierile lor subiective. Ceeace nu am eu, nu pot admite nici pe seama confratelui. Colegii lor străini, a căror origine și condițiuni de trai nu se cunosc, se presupun a fi mai buni și mai capabili.

Am asistat, nu de mult, la o conferință a unui tânăr și talentat medic român. Înțelegând că obiectul conferinței nu vor fi chestiuni de strictă specialitate, ci fenomene culese din viața reală a Ardealului și Banatului, m'am dus și eu să-l ascult. Rotindu-mi privirea de-asupra asistenței am făcut numai decât constatarea la care de altfel mă așteptasem. Intr'un oraș de provincie, fără teatru, fără bibliotecă publică și fără alte așezăminte culturale, dela conferință tocmai medicii lipseau. Din cei vre-o două-zeci doctori români numai doi erau de față. Conferința a fost admirabilă, instructivă, publicul a rămas entuziasmat, dar

părerea doctorilor asupra colegului lor a rămas și va rămâne neclintită: doctorul erudit dar fiu de țăran, nu-și poate adopta în ochii lor un alt loc decât, acela unde l-a așezat judecata superficială, lipsită de cerebralitate a păturii noastre intelectuale centimporane.

După aceste câteva exemple putem trage concluzia că în Ardeal și Banat prejudecățile originii au un rol covârșitor în determinarea vieții noastre publice, o stare de lucruri evident nefirească și dăunătoare intereselor acestor provincii, cât și a celor ale țării, pentru că închegarea societății nu se poate face decât în temeiul încrederii și respectului reciproc. Conducându-se de asemenea ideii superficiale, Ardealul se va lipsi benevol de elementele cele mai bune pe cari le produce. Ele vor cauta un mediu social mai prielnic, lipsit de asemenea prejudecăți, unde oamenii se cântăresc după valoarea lor reală, ceea ce, după lărgirea hotarelor, nu este greu de găsit. De peste doi ani trăesc în capitala țării, în inima oligarhiei cum ar zice un ardelean de marcă. Ca om drept trebuie să constat, că niciodată, la niciun prilej, oligarhia bucureșteană nu mi-a invocat cusurul originii și niciodată n'am avut de pățimit de pe urma regretatului meu părinte care nu se împărtășise de marea taină a scrisului. În Banat, a doua zi după învierea noastră politică, solicitând, în temeiul titlurilor și a tinereții pierdute în războiu, modesta funcție de asesor la sedria orfanală, am fost refuzat din cauza... originii. Datorită acestei mentalități, elementele bune ale Ardealului ajung să fie apreciate foarte sus, dar mereu ignorate în jos.

Noua generație ce se ivește, natural, nu mai poate pricepe și accepta această mentalitate. Și bine face, pentru că altfel s'ar opri în loc progresul nostru. Evoluția cere sacrificii, cere întâi de toate răsturnarea noțiunilor fixe, fără valoare și care nu pornesc din propria noastră gândire și aprofundată cercetare. Procesul a și început și așteptăm cu răbdare închiderea lui. Ținem însă să se știe, că mentalitatea actualei păтури conducătoare din Ardeal este refractară oricărei idei democratice, cu toată agitația și gălăgia ce o desfășoară în această direcție. Căci democrația adevărată, înainte de a se traduce în practică, trebuie să existe în cap, dar mai ales în inimă.

P. Nemoianu

In noapte

*Broaștele au tras clopotele lacului cernit
Vântul a vrut să țipe și a muștit.*

*Dar ca vârtejul întorcând peste plopi frunze căzute.
Dorul ridică deasupra'mi gânduri pierdute.*

*Și rămân mai singur în înegrirea rea
In care nu mai e nici o stea, iubirea mea.*

*Iubirea mea, tu care nu mai știut,
Vrând să te uit mă simt mai pierdut.*

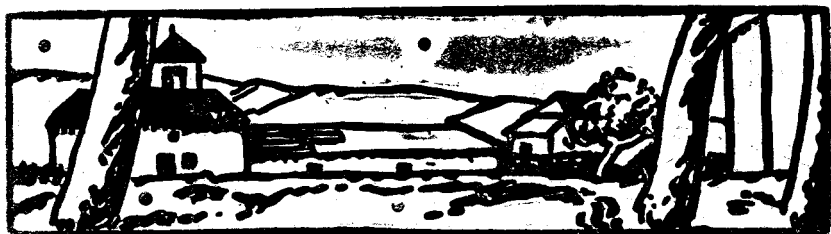
*Vrând să te-alung mă simt m-ai vinovat
De ce stăruești ca un vis nechemat.*

*Iubirea mea, iubirea mea, viața mea,
I e cer n'a rămas nici o urmă de stea.*

*Și înaintez singur dealungul lacului cernit
In care jalea clopotelor sună sfârșit.*

Adrian Maniu

Pentru politică

Aproape zilnic, în cotidienele zise independente — cari bine înțeles fac politică din răspuțeri — diferiți tribuni ai călimărei, mai mult ori mai puțin improvizați, clamează împotriva politicii.

La aceste protestări se asociază, după manometrul oportunității (politice), cu ipocrită dibăcie și unele organe cari sunt cunoscute și recunoscute ca reprezentând grupări politice.

Ce să fie această cruciadă a penițelor împotriva celui mai băstinaș dintre motoarele ce pun în mișcare viața socială a României Noi, politica ?

A adus oare guvernul actual o grozavă deslănțuire de *vendettă* politică, ați văzut poate vre-un adversar de-al regimului pus la zid, ori ați auzit că vre-un acar de pe linia Ploești-Mizil ar fi fost expulzat fiindcă nu și-ar fi manifestat admirația pentru recente legiuiri agrare ?

Sau sufletul românesc se găsește la o mare răspântie a evoluției sale sociale pe care noi nici n'am bănuț-o, dar pe care d. Honigman, cu ascuțimea ce vine din aderențele sale atât de intime cu solul și cu inima acestei țări, a pătruns-o și — profet miraculos — își destăinuște divinația poporului uimit.

Să ne ierte proaspeții cercetători ai tainelor sociale, dar noi nu credem nimic din toate acestea.

Socotim însă util să lămurim în spirit just această poveste a primejdiei pe care ar aduce-o politica în desvoltarea normală a trebilor obștești în România întregită.

După răul nostru obicei, care îi cam enervează pe adver-

sarii noștri cu intenții piezișe, noi o spunem răspicat: suntem pentru politică.

Asta nu înseamnă că suntem pentru orice politică și nici în ori și ce fel profesată.

Mai întâi sunt a se desface două noțiuni cari prin activitatea — să zicem cu blândețe — nesănătoasă a viciatorilor de meserie, s'au încălțit în opinia publică.

Este vorba de politică și politicianism.

Politicianismul este ramura decadentă a politicii, așa cum sunt curente parazitare în literatură de pildă. Politicianismul este pejorația politiceii, care prin politicianism se transformă din solidarizarea unor elemente creatoare printr'o idee constructivă sau chiar prin coeziunea față de personalități creatoare, într'un mijloc de acaparări personale în favoarea diferiților lui profitori.

Deci, pe acești profitori ai politicianismului, cu politicianism cu tot, noi îi svârlim scurt peste bordul credințelor noastre.

Cu aceeași tărie apărăm însă politica în sensul ei plivit și onest.

Suntem pentru politica cinstită și credem în necesitatea ei.

Noi nu suntem nici danezi, nici germani, nici suedezi, pentru a ne putea înregimenta la lucru sub imperiul unui imbold anonim, conform unei discipline strict mecanice.

Noi suntem latini și, mai mult, între latini suntem români.

Pentru a ne mișca, pentru a crede, pentru a lucra, noi avem nevoie de contactul viu între noi și între personalitățile care ne vorbesc în numele unei idei sau chiar în numele lor propriu.

Viața noastră de Stat trebuie să fie pusă în mișcare de motorul politic.

Mașinăria vieții publice de aci trebuie să-și simtă sufletul — ea nu se mișcă nici cu ulei nici cu benzină.

De aceea noi suntem pentru politică, pentru politică onestă și suntem împotriva profitorilor, dar și împotriva ipocriziei ..

V. Russu Șirianu

Voevodul Moldovean

Când legiunile romane sfărâmau oștirea băștinașilor daci — un popor vajnic și dârz — nu-și poate nimeni închipui că sfărâmau în aceeași vreme însuși poporul dac cu întreaga lui viață proprie. Nu. După ce s'au așezat vremi de liniște peste volbura războinică, românii au început a se contopi cu autohtonii, care se găsiseră a fi oameni de treabă, — și, firește, din acest amestec a rezultat dacă nu un popor *nou*, — dar o așezare nouă, — o prefacere. Se petreceau toate atunci, în niște vremuri grele și tulburi. *Atunci* s'a pregătit cea dintâi clipă în care a licărit spiritul nostru, care mai apoi avea să bată la porțile întunerecului și să răpească enigmaticei lui tăceri câte-va *înțelegeri*, — un senz. Pregătirea a fost lungă și eroică...

Abia se înjghebase o așezare pașnică peste viața celor care se contopiseră și abia mijea în zările vremii clipa luminii, cea dintâi, — când un întunec mare se pogori peste această așezare. Veniră vremile *barbare*. S'ar fi putut atunci ca sub acest vânt de totală negare de viață, să se prefacă în pulbere tot ceea ce se întocmise aici. Dar n'a fost așa. Cele zece veacuri de răstriști și năvăliri n'au putut înghiți acea minunată putere de rezistență, acea viață în germene, care trebuia să isbucnească odată și să se dispute din nou cu împărăția întunerecului. Firește că nu putea fi vorba pe atunci de-o înfățișare conștientă a spiritului nostru

obştese, care, totuşi, *er. l.* Era în lumea aceea a noastră de atunci, mai mult o putere latentă, inconştientă şi totuşi eroică, — o vajnică putere de rezistenţă, — un spirit. Căci numai aşa ne putem lămuri că n'am pierit. Cele omenеşti, chiar când sunt topite dintr'un cumplit legionar roman şi dintr'un vajnic şi bărbos trac, sunt ca şi pulberea drumurilor în bătaia vânturilor din cele patru părţi ale lumii, dacă n'ar fi acea putere interioară, nevăzută şi indestructibilă, — spiritul care zace în adâncul pulberii. Atunci pulberea e tare, — *se împotriveşte*.

A fost atunci un mare eroism inconştient. Cele zece veacuri au fost clipa sau veşnicia în care s'a pregătit, negândită, ziua a doua a creaţiunii noastre. Şi ziua a doua a venit, picurată, din stoarcerea celor zece veacuri de luptă cu Barbaria.

Şi după zece veacuri, cei din clipele acelea, deşi suferiseră multe înrăuriri, aveau totuşi înfăţişarea lăuntrică asemănătoare cu a acelora dela începutul celor zece veacuri. Intre înaintaşi şi între urmaşi era un lanţ neîntrerupt de continuitate spirituală, — lanţ care, adeseori fusese ameninţat să se rupă, alteori fusese înrăurit în deosebite feluri, dar care, după zece veacuri se găsea a fi continuu şi tare.

Cele zece veacuri de tumultoasă viaţă n'au putut ridica norodului acesta, isvorit dintr'o contopire, *esenţa* spiritului său. Cei dela cele două capete ale acelor zece veacuri sămănau între ei, — se recunoşteau pe deasupra vremii şi se simţeau înlănţuiţi de de misteriosul lanţ al spiritului lor comun.

S'au ţesut apoi din inima aşezării noastre străvechi, două şuvoae care voiau o viaţă pe socoteala lor. Voiau *ceva*, netăgăduit, — oricât de simple ar fi fost pe atunci gândurile omenеşti. Strămoşii noştri au *descălicat*. Povestea primei noastre sclipiri de lumină în noianul de întunerec. Cea dintâi lovitură dată în porţile imense ale întunericului şi ale tăcerii. Şi lovitura aceea răsună şi acum în viaţa noastră spiritual-obştească şi va răsună mereu peste veacuri. Acum când putem să privim în trecut, ca într'o carte, când inimi calde şi minţi luminoase au adus din acea lume descoperiri măreţe, — acum putem cu adevărat să ne minunăm. Da, să ne minunăm, aşa cum ne minunăm de poveştile copilăriei noastre.

Fireşte că erau minunate acele vremi cari peste o sută de ani aveau să dea pe Voevodul Moldovean. Din nişte vremi proaste nu pot eşi Voevozi Moldoveni. Şi fireşte că pe vremile acelea

nu aveam nici electricitatea sub miile ei de forme de acum, nici tehnica, nici toată această perfecțiune din care ne împărtășim noi astăzi, nici expansiune comercială, nici export cu permise, nici îmbogățiri de război, și nici *rentabilitate*... Bieții noștri strămoși, fiii omului eșit trufaș din volburoasa mare a celor zece veacuri de răstriști, erau mai mult sau mai puțin, niște barbari, care cugetau puțin, care umblau îmbrăcați simplu, care se trudeau de la leagăn la mormânt cu mulți dușmani, ades mai tari ca ei, — care aveau o credință — tot barbară — care le-a ținut mereu trufia vieții lor, și care în vălmășagul anilor de trudnică încercare, au făcut și ei o biată minune, cu ajutorul lui Dumnezeu: minunea că suntem noi astăzi, că *existăm* ca urmași ai lor, cu toată electricitatea și rentabilitatea noastră !...

Atât au făcut și ei. Poate că-i puțin. Mulți cred că-i puțin și că *oricum* ar fi fost ei, — noi tot trebuia, în baza legii lanțului cauzal, să *fim*. Dar ce era să fim? Aceasta mi se pare o întrebare ceva mai însemnată. Ce era să fim? Ei, vezi bine, ceva era să fim, că doar pulberea vieții trebuie să aibă, în drumul veșniciei, vreo formă oarecare. Dar ce ne poate interesa pe noi *orice* formă a pulberii? Ceeace ne interesează e că acești barbari strămoși ai noștri n'au frânt lanțul continuității noastre. Aceasta este încă o minune a vieții lor simple de atunci.

Oare fiindcă iarba câmpului e așa de mică și neînsemnată, — dacă cugetarea omenească a redus-o la un țesut oarecare simplu și bine lămurit, dacă în fiecă zi o călcăm în picioare cu atâta nepăsare, și dacă ea nu are decât o singură rentabilitate: s'o pască oile noastre, urmează oare de aici că firul acesta de iarbă nu e o minune, căreia i se poate da o admirație profundă, — o sinceră simpatie?!...

O! în orice caz mult mai mult din toate acestea în fața firului de iarbă, decât în fața unui produs sec și pretențios al cugetării unui poet modern din vremile noastre, lipsite de credință și de acea puțință de simpatizare, care ar fi semnul și senzul — întreg — al viețuirii bieților oameni aici, pe globul lor minunat. Da! o adevărată și mare minune firul de iarbă!...

...Și Voevodul Moldovean se ivi după puțină vreme dela cele dintâi clipe ale dănuirii noastre. Voevodul Moldovean!... Câți nu i-au pronunțat numele lui, precedându-l de pompoase calificative, — cele mai multe pe drept meritate! Dar câți s'au minunat și au iubit drept și adânc?!... Vorba și scrisul sunt măr-

genite și greoaie pentru a spune ceeace simte sufletul, — dar peste toate acestea, omul are puțința de a admira. Stai adeseori cu ochii pierduți în frumusețea unui apus de soare, un fapt al mării minuni a vieții. Și dacă ești sincer, și dacă îți lași sufletul cuprins tot de această frumusețe, ce-ți pasă dacă cuvântul și scrisul sunt neputincioase? Simți *ceva* din taina vieții, — simți că *tu* însuși ești o minune, — că dacă n'ai fi *tu*, aceste frumuseți ar sta mute într'o lume rece, lipsită de senz, — simți că între tine și neagrăta armonie din afară, e o legătură care are farmecul celei mai adânci poezii și misterul nespus al nemărgenirilor... Și atunci, pe deasupra oricărei micimi, *admiri...*, — poți admira, te poți topi în armonia dumnezeiască a Totului...

Dar de câte ori, noi oamenii, nepăsători și ades răi, trecem pe lângă atâtea minuni fără să le vedem! Ca și pe lângă Voevodul Moldovean... Ii facem alaiuri, îi strigăm cu îngâmfare numele în multe, reci și sarbede adunări oficiale, ne lăudăm cu el ca de-o marfă bună ce-o avem în dugheana noastră națională, — într'un cuvânt stăm bine cu aparențele — lucru foarte însemnat în viața de azi — și astfel, am isprăvit cu duhul lui care, de veacuri, plutește peste și în viața noastră obștească, îndrumând-o.

Dar *in suflet?* Dar în lumea necuprinsă a sufletului nostru, ce *este?* Sau dacă nu este, ce-ar *trebui*, totuși, să fie?

În suflet adeseori și la foarte mulți e gol sau fățarnicie, lipsă de credință și de dragoste, neputință de a înțelege, de a admira, nevolnicie de a pricepe o iotă din măreția care zace până și în firișorul de iarbă, rod al Creațiunii. Și ar trebui în schimb o întemeere în suflete, «un altar» și «un cult»... O piatră dela Putna în fiecă suflet, în cât mai multe suflete. Ei dar viața e așa de scurtă, în cât trebuie să ne grăbim s'o trăim, s'o soarbem prin toți porii trupului nostru. Trebuie să petrecem, mult, din ce în ce mai mult. E și aceasta o loznică a vremilor de acum, ridicată până la falsa pretenție de principiu...

Dar să ne întrebăm: ce *este* Voevodul pentru noi? Bine: trebuie să-l admirăm cu toate puterile noastre cele mai sincere și mai adevărate, — dar ce este? ce reprezintă pentru generațiile care se sprijină pe vremea lui?...

Aici ni s'ar putea face o întâmpinare, care luată ușor, ar avea aparență de tomeanicie. S'a zis: „ce-i fapta omului, ce-i vorba lui, ce-i omul?“ Și mulți au răspuns: „fum și dispariție“. Și atunci ce însemnătate au toate acestea în marea prefacere a vieții oame-

nilor? Fum și nimicnicie... Sunt și acestea niște vorbe... Să cugetăm. Viața, în totalitatea ei, ar părea, la o ușoară vedere, o mare încurcătură, o ciocnire și o topire între infinitele și în veci neistovitele manifestări ale ei. Fiecare om este o lume de gândiri, simțiri și fapte și între aceste lumi se țese o complicată împânzire care e, în cea de pe urmă analiză, viața. O vastă și necuprinsă împânzire. Din caerul vremii se țese viața. E drept că foarte adeseori mintea noastră omenească nu poate pricepe rostul unor fire din această țesătură, iar alteori băgăm de seamă că sunt multe antagonii în manifestările de viață. Acestea sunt adevăruri. Dar tot atât de drept este că din toate, așa cum sunt: convergente sau divergente, se toarce un fir gros, predominant, care e cursul vieții, lanțul de continuitate. În toarcerea acestui fir, și elementele antagonice își au rostul lor: antagonie înseamnă luptă și din această neconținută luptă se toarce firul vieții. Dacă ați fost la munte și dacă ați privit un pârâu, cu altfel de privire decât cea a unui vilegiaturist neurastenic care nu vede și deci nu pricepe, — veți fi câștigat un învățământ din această priveliște. Mai întâi, pârâul vă va fi dat impresia unei vietăți. Șerpuitul lui, clipotitul lui când cade din piatră 'n piatră, șopotul lui sub cupola minunată a pădurii, vă vor da părerea că el vrea ceva, că e o vietate a lui Dumnezeu. Și dacă veți observa mai cu atenție, veți putea vedea cu câte piedici luptă în drumul lui, de vale. Firișoare de nisip, foi de ierburi, pietre și bolovani, copaci căzuți și butuci, nămol și dâmburi de pământ... Și el le sare sau le ocolește pe toate, le spală și trece mai departe, iar dealungul drumului lui se face un pat lucios pe care alunecă apa care vine din urmă și care are să vină veacuri, mereu... Și atunci, în fața apei acesteia veți avea icoana vieții, a firului vieții noastre...

Nu, desigur, nimic nu e fără răsănit în viața aceasta. O vorbă spusă între două gânduri, o faptă care pare a nu avea nici o însemnătate, — toate fac parte desăvârșită din marele șuvoi al vieții. Cuvântul și fapta se clintesc, se înlănțuiesc, se mișcă, și dau viața... Și din toate se naște, se continuă firul vieții..

Generațiile omenirii se sprijină impliciz una pe alta. Și atunci toate acestea nu-s nici fum, nici nimicnicie, ci sunt așa cum ele ni impun să le vedem...

Adeseori se zice, vorbindu-se de vremea trecută, că ea e o vreme moartă. Intr'un anumit senz, fără îndoială că e moartă.

Formele de atunci au dispărut, întreaga lume materială de atunci a pierit, lăsând altor forme materiale rostul să continue lanțul,—toți cei care înfăptuiau viața de atunci și o înfățișau prin prezența lor în lume, au dispărut, — însăși scoarța pământului pe care s'au petrecut toate acele manifestări de viață, s'a schimbat întru câtva,—cei care suntem azi, suntem cu totul alții decât cei de-atunci. Și totuși, când ne coborâm în lumea imaterială a spiritului, vremea aceea trecută de-așa mulți ani, nu e moartă, — simțim că vremea trecută, spiritul întreg al vremii trecute este prezent în viața de acum. Spiritul generațiilor înaintase vorbește în noi, cu putere împotriva căreia nimeni nu se poate pune. Și în gândirea noastră și'n fapta noastră și'n năzuințele noastre, nu suntem decât niște robi ai întregului nostru trecut, — sclavia cea mai desăvârșită... Dovezi: limba, obiceiurile, portul, firea, pornirile și toate acestea asemănătoare, care nu se pot cântări cu mintea și totuși sunt tiranii fără putință de împotrăvire ai vieții noastre de toate clipele... Și chiar dacă s'ar găsi cineva care să cuteze să se împotrivească, este scos și svârlit ca netrebnic din carul vieții noastre. După cum în sămânța unei plante sălășluște nedesmințit aceeași putință de reproducere — și numai *una* — acum ca și îndepărtata lume moartă a trecutului acestei semințe, — tot așa în spiritul vieții de acum se sbate spiritul vieții de-atunci, a întregului nostru trecut.

Se înțelege că în decursul vremii acest lanț spiritual de continuitate este mereu adăogit de însăși viața celor care se perinde dealungul anilor. Fiecare generație lasă ceva din esența ei spirituală și firul gros al cotinuității noastre se îngroașă mai tare, se îmbogățește. Iar la baza acestui proces de adâncă înlănțuire, ca o condiție *sine qua non* eșită din însăși viața acestui fir, stăpânește puterea aceea adânc omenească, de simpatie, de atracție care poartă pe umerii ei toată grija pământului nostru de-lungul drumului lui în veșnicie. În noi simțim totdeauna ecoul simpatie al trecutului,—simțim că suntem nu numai copiii vremii de acum, ci. ca o prelungire în trecut, noi simțim legătura tainică cu acest, trecut.

...*Ce este pentru noi Voevodul Moldovean?!... Spiritul lui?! al vremii lui?! Dar nu simțim noi că ceva din ei, — ceva nezis și totuși temeinic, trăește în sufletul generației de acum? Nu simțim noi cum pâlpaie, ca un foc nestins, în încăperea spiritului nostru obstesc, lumina curată și nouă, aprinsă atunci în viața neamului*

nostru, după cele zece veacuri de încercări?... Nu simțim acest ecou spiritual? Nu simțim noi mereu nevoia de a invoca acea vreme și de a o menține mereu ca a noastră?

Nu!... Formele trecutului, în mare măsură, s'au mistuit, dar înțelesul lor a rămas... Au rămas vorbele Voevodului, credința lui, biserica lui, rostul lui, Moldova... Și ce zic? dar chiar din formele topite din spiritul de atunci, multe au rămas... Cercetați drumurile și satele Moldovei și peste tot locul veți găsi o rămășiță, care se încăpăținează împotriva vremii nimicitoare, și stă dârză în lumina soarelui vieții, pretutindeni veți găsi urme... Dar, apoi, legendele, «basmelor», balada eroică a aceluia trecut, — pretutindeni le veți găsi ca ecoul lămurit al unor vremuri care nu numai că n'au pierit, dar care, în încăperea lăuntrică a neamului, trăesc vii și ca de azi...

Prezența aceasta îndărătnică și neînduplecată a ecoului spiritual în spiritul de acum, este deci un lucru de toată importanța.

Iată, în puține trăsături, înfățișarea spirituală a Voevodului și înțelesul ei pentru vremile de acum. Iată ce însemnează pentru noi sbaterea, sbuciumul veșnic al acestui spirit dealungul firului neîntrerupt al spiritului nostru obștesc. Pare că auzim cum se lovesc între ele inelele lanțului, mișcate de furișarea dealungul lui a acestui fluid de viață neadormit și neînduplecat...

Da, — formele vechi au pierit, — înțelesul spiritual al acestor forme însă trăește, — și trăește în noi...

Al. Lascarov-Moldovanu

Curaj civic

Bravo, bravo. Așa trebuie, să ai curaj. Asta-mi place. Ai curaj. Așa trebuie. Să le dai la cap. La cap, mă 'nțelegi. Fără milă. La cap. Bravo. Așa-mi place...

— Pardon, zic. Poate că prietenul Ibriceanu mi-a făcut o recomandare cam... Adică vreau să zic că, ce e drept, scriu și la o gazetă politică, însă...

— Nu cumva ești cu..., îngână noua mea cunoștință cam schimbându-se la față și retrăgându-se nițel pe banca berăriei unde ajunsesem alături.

— Nu, nu, mă grăbesc să-l asigur, — nu sunt cu...

— Atunci ești cu...

— Cu ai noștri, firește, — cu cine altul aș putea să fiu?

— Apoi atunci de ce mă întrerupi, drăguță? modestie, ai? — modest care va să zică. Dă-o încolo, știm noi ce e aia. Astea sunt de formă în lume, — dar la gazetă *poc!* îi dați! îi dați vartos! La cap! Bravo! Așa-mi...

— Nu frate, — altceva am vrut să zic. Adică eu, cu toate că scriu și la o gazetă politică, dar mă îndeletnicesc mai mult cu literatura...

— Cu literatura?... Scuzați. Mărturisesc cu rușine că nu vă cunosc ca scriitor, dar voi căuta să împlinesc de-aci înainte această lacună...

— Mersi. Mi-au mai spus-o și alții; rușinea însă a trecut, dar lacunele au rămas...

— Da, cum îți și vine, zău, drăguță, să te mai ocupi cu literatura, când vezi toată mizeria asta?... Când vezi că toate merg alandala și înaintăm cu pași repezi spre o prăpastie?... Aci trebuie altceva. nu literatură — aci trebuie biciu de foc, aci trebuie condeiu muiat în catran și pucioasă, să ardă, să frigă, — aci trebuie, domnule, să le dai, cum zic, la cap, fără milă...

— Etcetera, împlinesc eu în gândul meu și mă ridic să plec, lăsând pe... — uite că i-am și uitat numele noului meu cunoscut! — lăsându-l ca să-și continue perorația celui alt dela masă, prietenului Ibriceanu, care mi-l recomandase.

* * *

La dreptul vorbind, el era care-și binemeritase pisarea, căci — am uitat să vă spun — prietenul meu Ibriceanu e un vajnic propagandist politic și electoral, și acu printre alții îl vânase și pe ăsta și-l adusese la berărie ca să-l catechizeze și să-l sticleze bine, — ba să-l mai prezinte și altor amici, ca să se laude cu talentele lui, așa cum s'ar lăuda un artist crescător dela cire cu prezintarea unui cal minunat dresat în libertate...

Dela ușă mai aruncai o privire în urmă, și dacă nu mai auzeam nimic, căci aminteri partizanul se răsteya mai mult pe șoptite, ca și când ar fi fost vorba de o taină mare, — dar îi vedem gesturile la cari prietenul Ibriceanu privea zâmbind cu un aer de mulțămire, și chiar de mândrie.

— La cap, la cap! știam acuma să traduc gesturile acestea, — și-mi mai ziceam apoi: Mare meșter, Ibriceanu ăsta, — cum știe el să monteze pe alegător, să-l fanatizeze., La cap! la cap! — Oare cât o fi câștigând el cu meseria asta?...

* * *

Alegerile au fost peste o săptămână. «Ai noștri» au căzut cu glorie. Infamul guvern a reușit și de astădată, mulțămită ingerințelor, presiunilor și manoperelor de tot felul. Deși cetățenii erau ferm deciziși de data aceasta să-i dea la cap, însă ce poate oare cea mai energică și cea nai eroică hotărîre, față de...

Ho, stai! Asta-i articolul pe care l'am scris a doua zi la gazetă, — dar aci e vorba de altceva.

E vorba că mă întâlnesc peste câtăva vreme cu pretenul Ibriceanu, foarte plouat și jerpelit... — «Ia lasă-mă, nene, — îmi și taie vorba, cât nici n'apucasem bine să-l întreb. M'au luat la goană «ai noștri», Inchipuește-ți... — Dar bine, frate te văzusem plin de zel. Ba încă încălziseși pe unii de nici nu voiau să știe altceva decât: la cap!

— Da, da, știu ce vrei să zici; vrei să zici de ăla de atunci dela berărie.. Să-l ia dracu. Stai să-ți spun.

M'a băut toată seara aia, și altele, nu mai scăpam de el: «Las' pe noi! Să le arătăm! Adică ce crede ei? Până când?» Și altele de astea; acu l'ai auzit.

În ziua alegerii, văd eu că stă treaba cam prost la secția mea, — prietenii nu se prea arătau, — hai, zic, să mai dau o raită. Mă duc și pe la ăla, că nu stătea depart; când colo la el încuiat tun tot. Bat eu la ușă, bat la fereastră nimic. Mă duc în fundul cuții, împing la ușa bucătăriei, sare ivărul și intru.

— Domnu'nu-i acasă, mă întâmpină servitoarea, vorbind încurcat. — Cum, zic, nu-i acasă, da' unde e? — A spus că are proțest la Pitești. — Ce proțest, că azi e Duminică? — Apoi nu știu, zice, așa mi-a spus.

— Ia deschide unde-i să-l întreb și eu, zic și dau busna. Omul meu sta ghemuit într'un fund de canapea, numai în halat. — Apoi bine, nenișorule, așa luptăm?... — Să mă ierți, zice, să-ți spun, — eu, care va să zică, mă 'nțelegi, sunt cu voi, — da' acuma nu pot pentru ca să mă pronunț chiar pe față. Deocamdată. Mai târziu, fiindcă, mă 'nțelegi, să-ți spun, am o daravelă, care va să zică, la minister, și de... Acuma vezi și matale, — da' altă dată să conați, vă asigur, pe onoarea mea..

L'am dat dracului, — ce era să-i fac?

Și oftă prietenul Ibriceanu: — Hei, dacă ar fi fost pățania numai cu el, da' întreabă-mă de ce m'au luat la goană «ai noștri»?...

* * *

A trecut câtăva vreme de-atunci, căzuse guvernul acela și venise altul. Eram acuma «ai noștri» la putere, — și ceilalți luptau în opoziție. Alegeri iarăș, iarăși agitație, propagandă.

Intr'o seară, la o grădină, — că era acuma spre vară, — cum stam la o masă gândindu-mă la articolul de mâine, îmi isbesc urechea niște cuvinte șoptite, dar șoptite cu arțag, la o masă vecină:

— Așa-mi place. Da. Așa trebuie. Să le dați la cap: La cap mă 'nțelegi. Fără milă. Așa, bravo. Așa-mi place. La cap!

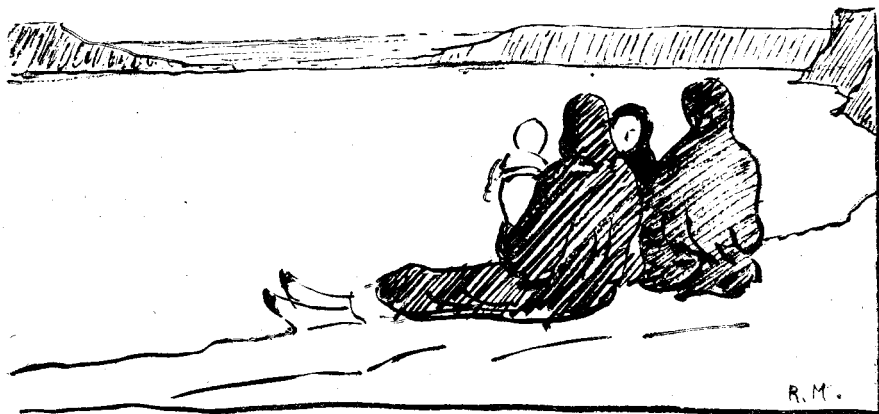
Mă uit: nu încăpea îndoială; era vechea mea cunoștință, vorbind de astădată confratelui Udrea din celalt partid, și cel care i-l prezinta acum zâmbind, ca pe unul ce-și zicea că-l dresase, nu glumă, era cel mai vajnic concurent politic al prietenului Ibriceanu.

— Care va să zică ești de-ai noștri? întreabă confratele Udrea. Putem, la un caz, să contăm, în lupta noastră...

— Ce, domnule! Curaj trebuie să ai. Atâta-ți spun. Curaj, domnule. Și fără cruțare. Nu e vreme de glumit acum. La cap să le dăm, mă 'nțelegi. Așa trebuie. La cap!...

Ion Gorun

Conflictul italo-jugoslav

Conflictul italo-jugoslav preocupă încă diplomația europeană. El are ca origine pactul italo-albanez de la Tirana din 27 Noembrie anul trecut, care a fost interpretat în Jugoslavia ca fiind prologul penetrațiunii italiene în Balcani.

Contra acestei presupuse penetrațiuni, Jugoslavia a încercat o grupare a forțelor balcanice sub deviza «Balcanii ai balcanicilor». Trecând peste «penitența grea de douăzeci de ani» pe care Pasici o fixase Bulgariei, Jugoslavia a încercat să domolească toate susceptibilitățile regatului slav de la est și să țină un limbaj nou la Sofia. Intre cele două state slave, nu stă însă numai amintirea tristă a războaielor, ci și Macedonia.

Bulgaria a lăsat să se înțeleagă că drumul spre o înțelegere trece prin provincia în care se ciocnesc în mod iremediabil aspirațiile bulgare de stăpânirea sârbească.

În asemenea împrejurări a răsunit strigătul de alarmă al Italiei: Jugoslavia face pregătiri militare la frontiera Albaniei.

Franța, Anglia și Germania, sesizate de nota italiană, s'au grăbit să pună bunele lor oficii în serviciul păcii.

Este de remarcă că niciuna din Puteri n'a găsit cu cale să defere cazul Societății Națiunilor. Este un organism fragil, care riscă să se sfărâme dacă este pus la o prea grea încercare. Așa dar, tot vechea metodă a conversațiilor diplomatice între diversele cabinete europene, a fost întrebuintată și este de nădăjduit că va duce la un succes definitiv.

S'a zis că Balcanii pot pune din nou foc Europei. Este cazul să privim cu neîncredere această sumară sinteză a situației europene. Drept este că s'au găsit unii cari să acuze Italia fascistă de intenții agresive și imperialiste și, cu toate că au pe buze apoftegmele unui pacifism aproape mistic, să proclame necesitatea unui fel de război de doctrină (scump «democrației») contra fascismului. Drept este că știrile cele mai tendențioase și versiunile cele mai abracadabrante au fost răspândite în presa din toate țările, că s'a făcut o apropiere între evenimentele din August 1914 și cele de acum...

Dar, în general, s'a privit incidentul italo-jugoslav, ca un incident local.

Germania nu socotește că este interesul ei să se amestece în afacerile balcanice. Ea a revenit la politica lui Bismark, pentru care «Balcanii nu fac cât oasele unui grenadier pomeranian». D. Stresemann, care este Președinte al Consiliului Societății Națiunilor, ar fi putut convoca acest Consiliu. A preferit să nu ia nicio inițiativă. «Germania — scrie oficiosul *Taegliche Rundschau* — nu va participa la nicio acțiune comună a puterilor, decât dacă ar fi vorba de un demers aprobat de puterile direct interesate și susceptibil de a duce la o destindere».

Anglia a privit conflictul ca o turburare locală. «In înaltele sfere diplomatice — scrie *Observer* — asemenea fapte sunt considerate ca fiind de natură a demonstra în mod practic că turburările locale în Balcani, au numai o importanță locală. Se pare că mici mișcări de trupe au avut loc de partea jugoslavă a frontierei albanu-jugoslave, dar acei cari vorbesc de Serajevo ca de o analogie posibilă, formează o mică minoritate, printre oamenii rezonabili». Se pare că d. Chamberlain a aprobat politica d-lui Mussolini, consacrată de tratatul de la Tirana.

Cât despre Franța, deși legată printr'un tratat de alianță cu Serbia, a avut o atitudine care a făcut cea mai bună impresie în Italia. D. Briand răspunzând unei cereri de interpelare a d-lui Léon Blum, a dat dovada unui spirit de echitate și conciliațiune, recunoscând atitudinea leală a Italiei și moderațiunea guvernului ei.

Unele ziare franceze au recunoscut chiar dreptul Italiei de a se ocupa de chestiunile albaneze. «Este incontestabil, scrie d. Eugène Lautier în «l'Homme libre», că Italia a luat o ipotecă asupra Adriaticei și că Franța, pentru a-și menaja neutralitatea

și a-și asigura concursul ei, n'a descurajat'o. Este de ajuns să privim harta și să vedem punctul în care marea Adriatică se strânge între tocul cismeii italiene și coasta orientală, pentru a ne da seamă de un lucru: că acolo este Gibraltarul Italiei și că fostea aliată și vecina noastră nu va renunța niciodată la preponderența ei în această parte». D. Jacques Bainville scrie (în «Action française») că Franța nu este legată de Jugoslavia «pe viață și pe moarte» și că nu poate fi atrasă automat într'un conflict pentru Albania, tot așa cum — cu toată alianța — n'a fost atrasă în conflictul dintre Rusia și Japonia pentru Manciuria. Iar d. René Lara în «Gaulois», vorbind de influența nefastă a «forțelor oculte», cari au reușit să învenineze raporturile dintre Italia și Franța, făcând pe aceasta să piardă încrederea și amicitia unei mari națiuni asociate la victoria, căreia chiar Serbia îi datorește și existența și realizarea unității naționale, recunoaște tendințele pacifice ale Italiei.

* * *

Chiar localizat însă, conflictul nu este neglijabil. Nu importă procedura cu care va fi aplanat, printr'o misiune militară de anchetă sau prin conversații directe, ci faptul ca să se stingă un focar, gata să se reaprindă oricând ar sufla peste el «forțele oculte», de care vorbește nu numai presa fascistă, a cărei iritare poate fi explicabilă, ci și presa franceză.

Jugoslavia a dat dovadă acum de spirit de conciliere, Italia n'a vrut războiul, pentru că poziția ei specială în Albania este recunoscută de Conferința Ambasadorilor din 1921, înainte de a fi stabilită prin tratatul dela Tirana și astfel n'are nevoie de război pentru a-și apăra punctul de vedere.

În interesul păcii, însă, trebuie ca aceste intențiuni pacifice proclamate în mod unilateral să se întâlnească într'un bun acord sinalagmatic. În Albania schimbările de guvern se fac prin revoluții și ar fi tragic ca ori de câte-ori guvernul se schimbă sau este pe cale de a fi schimbat la Tirana, Europa să fie amenințată de un conflict.

Ar fi de dorit ca între Italia și Jugoslavia să intervie o înțelegere definitivă, având ca substrat o reciprocă și sinceră intenție de a o respecta, cu atât mai mult cu cât înțelegerea ar avea ca punct de plecare tratatul italo-jugoslav din 24 Ianuarie 1924.

Desigur, cea mai bună garanție a acestei înțelegeri italo-jugoslave, ar fi o înțelegere franco-italiană, spre care se tinde

cu toate dificultățile aparente, deoparte și de alta. România ar privi desigur cu o legitimă bucurie această înțelegere.

Când Italia a ratificat Convenția relativă la Basarabia, presa jugoslavă a primit cu rezerve, care ni s'ar fi putut părea ciudate, acest act de dreptate și lealitate virtual cuprins într'un tratat care n'a fost ocult nici cu gânduri agresive încheiat. Noi vom primi cu satisfacție orice act de natură a stabili situația în Balcani și a da Jugoslaviei siguranța și liniștea înlăuntrul frontierelor sale, cu atât mai mult cu cât orice fortificare a unui Stat component al micii Înțelegeri, are rezonanță favorabilă și asupra acestui sistem politic. S'a vorbiț, este drept, cu prilejul conflictului italo-jugoslav de zdruncinarea temeliiilor Micii Înțelegeri. Nu înțelegem de loc pentruce. Mica Înțelegere a răsărit din interesele comune ale celor trei State, care o compun, ca succesoare ale monarhiei habsburgice și revendicările lor comune se limitează la masa succesorală. Că urmărim cu vigilantă simpatie și cu justificat interes activitatea aliaților dincolo de acest program comun, este firesc. Dar este inexplicabil cum s'ar putea zdruncina temeliiile Micii Înțelegeri (lucru susținut de Fertinax în „Echo de Paris“) prin conflictul relativ la Albania, care nu face parte din nici unul din loturile succesoriale, garantate fiecăruia ca între buni copărtași.

A. A. Bardescu

Napoleon fără cal

Este de neînchipuit un Napoleon, și orice Napoleon fără cal; — un simplu pieton găfâind în mers pe suprafața planetei. E ceva jalnic, până la lacrimi și disperare, un Napoleon fără cal.

În imaginația noastră, din timpul când facem cunoștință cu cariera fantastică a vlăstarului familiei corsicane Bonaparte, răsar și acum viziunea ofițerului dela institutul de topografie de pe lângă ministerul de războiu, înfipt cu aer majestos, pe un cal superb. Cucerind, mereu călare, situațiile înalte ale armatei, apoi Italia, avântat în expediția din Egipt, directoratul, scaunul împărătesc, și țările din toate cele patru zări ale pământului

Orice cuceritor este un Napoleon, și orice Napoleon cucerește pe cal. Ca să exprime și mai bine năzuința revoluției din 1789 de a elibera națiunile de sub jugul despotic al dinastiilor străine și al aristocrației antidemocratice, cineva numise pe Napoleon — un Robespierre pe cal. Asta fiindcă imperialismul militarist al lui Napoleon se făcea în numele libertății, egalității și al fraternității — trei minciuni cu care începu revoluția în Maiu, încă în primele zile după ce Ludovic al XVI convoacă Statele generale, prima Conștițuantă franceză modernă. Oricum ar fi, o furtună într'un pahar cu apă nu este revoluție, un Napoleon fără cal nu este un cuceritor, și un pieton limbut și distrat nu ajunge

departe. Sunt învățăminte, ieftine ce e drept, ce ni le sugerează evenimentele istoriei, atât de scump plătite de înaintașii noștri.

Revoluția rusă, care ori ce s'ar spune a fost o răzvrătire, nu s'ar putea numi revoluție măcar și de aceea că ea nu și-a avut un Robespierre și nu s'a simbolizat într'un Napoleon pe cal. Lenin se concepea ca un creier al revoluției, Troțchi — brațul ei. Fiindcă revoluțiile sunt întotdeauna descreerate, creierul lui Lenin a fost mâncat de masele revoluționare chiar în procesul răzvrătirii lor. Astăzi în Rusia sovietică s'ar plăti cineva nu știu cât, ca să poată defini ce este *leninismul*. Brațul lui Troțchi — brațul revoluției — s'a arătat a fi fără vine, și a avut atâta putere cât i-e necesar unui om să-și mângâie câinele din casă.

E drept, însă, că dela moartea lui Lenin (Ianuarie 1924) și până acum, în Rusia sovietică au răsărit ca dracu dintr'un vis rău, mulți Napoleoni; — dar vai, nici unul pe cal. De aceea revoluția bolșevică nu a eșit din hotarele sale *geografice* — rămânând o simplă furtună într'un pahar cu apă.

Mărturisesc, altă asemănare nu-i pot găsi. Ne apropiem de al zecelea an de revoluție bolșevică și afară de discursuri nu se aude altceva nimic. Și toți cei ce le pronunță, sunt sărmani Napoleoni fără cai. Dintre puzderia de aceștia, unul este mai în seamă: *Buharin*. A vorbit acum câteva zile la conferința gubernială a comuniștilor din Moscova, a spus lucruri despre care voi aminti mai jos. «Izvestia» din 12 Ianuarie le reproduce, și toată lumea le discută. Unii cari mai cred în «expansiunea revoluției» din 1917, se tem sau se bucură, după simpatiile sau antipatiile ce le au față de «planetarismul» revoluționar al sovietelor. Alții observă — și se delectează — de furtuna din paharul de apă, și de năzuințele Napoleonilor pietoni. Acolo, la conferința aceea, Buharin a spus că: «Federația republicilor sovietice socialiste este un foc al revoluției mondiale». Și ceva mai domol, deși nu ceva mai cuminte: „Rusia sovietică este un factor de menținere a revoluției internaționale“.

Acest Buharin, factor important în comitetul Central al partidului, care este și unul dintre numeroșii Napoleoni fără cai ai sovietelor comuniste, își înșeală cu pasiune ascultătorii:

«Tovarăși, — striga el (în «Izvestia» din 19 Ianuarie) — revoluția internațională nu numai că va veni, dar ea este astăzi *un fapt*». E cu totul neadevărată imaginea despre revoluția mondială. Arătând că ea nu vine într'un ceas *anumit*, Buharin exclamă :

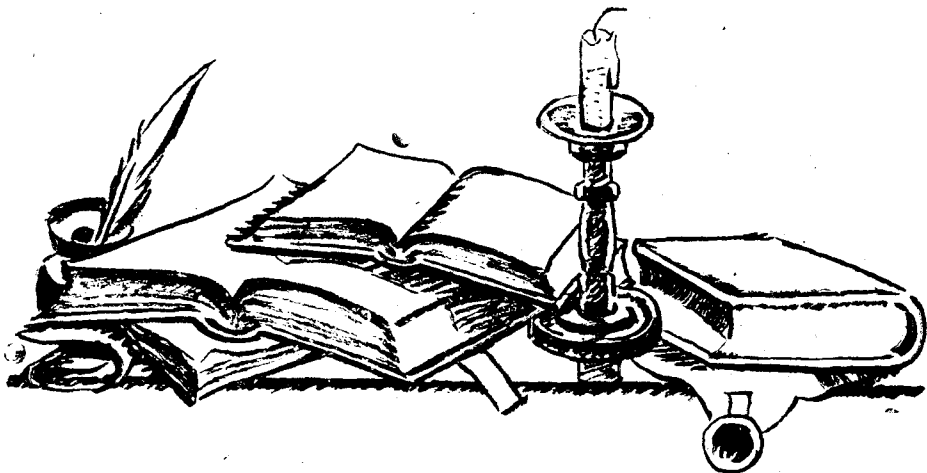
«Ea este un proces gigantic calculat pe zeci de ani. Acest proces s'a început. Suferind înfrângeri vremelnice, el s'a oprit în fuga sa, dar izbucnește din nou în capătul celalt. Oare noi nu considerăm revoluția chineză ca o parte a revoluției internaționale, nu aceea care va veni cândva, ci care este acum. Revoluția mondială își va sfârși fuga atunci când ea va triumfa în toate țările».

Observați bine: Când cineva cu care întâmplător vorbiți, începe o definiție cu *acela care*, înseamnă că e un mărginit. Când un Napoleon făgăduiește că va cuceri o țară *atunci când* (adverbul de timp exprimă și infinitul timpului) înseamnă că revoluția s'a transformat într'un mit, fiindcă ea se va realiza, ca fapt, ad *calendas sovieticas...*

G. M. Ivanov

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cronica teatrală

Păcală (Teatrul Național)

Ne hotărîserăm să lăsăm notele noastre, inspirate de mustăria în patru acte a poetului Horia Furtună, de o parte. Oricum ne-am silit să-l fabricăm, în profil sau în perspectivă, în opacități sau transparențe, portretul impresiilor noastre ieșea la fel.

Pentru că îl cunoșteam pe autor și stimam în el o acuratețe și o gingășie și pentru că autorul cinstea și el, modestia noastră cu un sentiment, ne-am sfiit un moment să punem în evidență contradicția insultătoare dintre Furtună tatăl și fiul Păcală.

Credem a fi mai utili scriitorului și literaturii, aruncând încă un purice de oțel în salteaua beatitudinilor d-lui Furtună, fermecat de un pseudo-succes și pornit să doteze cartoanele dramatice cu o trilogie sau un triptic. Autorul ar putea să capete gustul să serie, nu numai trei modele, câte anunță, de humor (Doamne iartă-mă) românesc, dar șapte, cincizecișidouă sau douăsprezece, pentru a stabili proporții cu cifrele clasice: zilele săptămânii, săptămânile anului sau numărul sfinților Apostoli.

Pe povârniș, d. Furtună trebuie desmeticit la timp; căci d-sa descoperă rețeta poetului Bolintineanu în farmacia d-lui Eftimiu. Înainte de a întreprinde gargarisirea imensului fluviu al banalității, pe care ar fi în stare să-l epuizeze întreg, în versuri și

cuplete, d. Furtună să fie lovit cu o pietricică 'n cap, cum curge de vale, îmbrăcat în undele umflate ale stihului revărsat.

Este greu de întrerupt cu vorba omul antrenat în ritmul cu trei bătaii al dansului frământat pe loc. O isterie lirică aprinde inima, holbează ochii, mașinalizează șoldurile și genunchii; gura rânjește serios, umerii se deschee, limba spânzură — și toate măruntaiele prinse în traiectoria hipnotică a dansului monoton, continuă să se sfărîme și după ce lăutarul a tăcut.

Volubilitatea naturală și faconda-i torențială, pot face din d. Horia Furtună, apucat în rețetă, o locomotivă literară pribeagă, cu neputință de oprit decât cu o deraiere și un dezastru.

Tendința e făgăduită de *Păcală*, în interiorul căruia poetul nu a știut nicăieri să selecteze și să stea. De mirare că i-au ieșit numai patru acte, în loc de douăzecișicinci și spectatorul nu pricepe cum s'a isprăvit piesa și pentru ce. În *Păcală*, ca în salada rusească, se găsește tot ce dorești. Ca să nu se supere consumatorul de dulciuri, oțetul este alintat cu sirop; ca să nu fie jignită pruderia, Boccacio din Popa-Nan este logodit cu sensibilitatea; cârciumăritul se împletește cu suspinul.

Această absență de bravură, de caracter, de atitudine, la un scriitor al cărui om era remarcabil, vine din rețetă. Autorul a mă crezut că este politic să-i placă și d-lui Ion I. C. Brătianu și doamnei Alimăneștianu, și d-lui Gh. Tătărașcu și Patriarhului, și d-lui I. G. Duca și d-rei Elena Văcărescu și șofeurilor acestor personaje, mai mult sau mai puțin în legătură cu un mandat de deputat. După jignirea groasă, el are grija să așternă vata tandafirie și o gutapercă de *crêpe de Chine*. Rezultatul: un prijiņ ne-maipomenit de hibrid și de lipicios, pe care nu-l poți desface de pe beregată, fără un rând de piele — și care nu știe să vindece nici gălcile la câini. Domnule Furtună, ce făcuși din așteptările noastre?

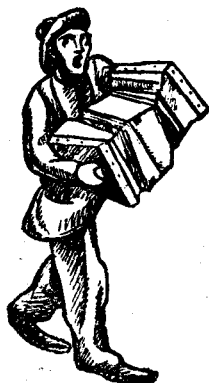
Paralel cu zigzaguri și curbe, rămâne compensația, în puncte, a satisfacției câtorva categorii de public vulgar. E un concurs domestic, care bucură pe autor. *Păcală* merge din țuică 'n țuică, din șpriț în șpriț, din vomitură în vomitură, de-a lungul celor patru mahalale excentrice, câte acte are, începând în Obor, trecând în cartierul Basarab, mutându-se în Gropile lui Ouatu și încheind într'o mânăstire, schimbată 'n local de tragere la măsea și de toleranță. Călugării se freacă în peizaj cu călugărițele și scena se petrece în Postul Paștilor, la Teatrul Național... E de neînțeles

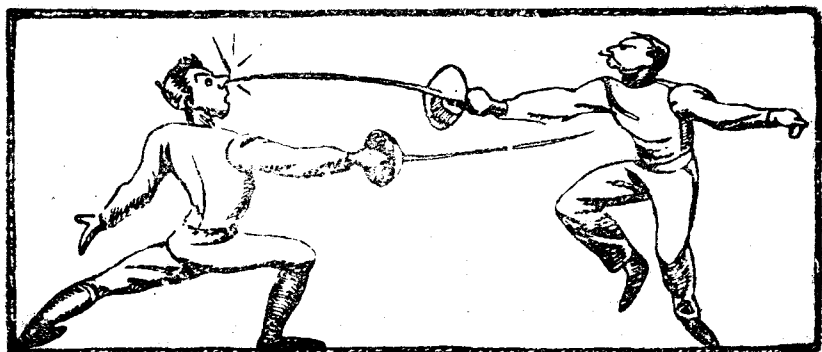
că a mai interzis Sinodul spectacolul inocent al lui Malec în ziua de Vineri a săptămânii mari.

Tot atât de neînțeleasă pare poziția luată de presă și de imperialiștii ei față de *Păcală*. Probabil că dacă d. Furtună nu ar fi fost un reprezentant al durerilor și delicatelor națiunii în Parlament și membru al unui mare partid politic covârșit de prestigii, cronica teatrală și creștinismul universitar i-ar fi făcut o primire cu răsculări și Biserica da o afurisenie gravă. După atari atitudini, cu muzica militară și obiectivele patriotice ale d-lui Adolf de Herz, nu mai e noimă să fie boicotate și înlăturate de pe scenă și afiș.

În interpretare, unde d. Manu a recitat cu plescăiri de suflet pe *Of și aoleu* și d-nii Victor Antonescu, întotdeauna personal, Orendi, ponderant și distins, Romano, țigănit și turcit cu bun meșteșug și Finteșteanu, foarte nou, au adus aportul de greutate artistică, în absența căruia *Păcală* s'ar fi jucat într'o sală de dormitor, avurăm regretul să asistăm la figurația aventuroasă, improvizată din sărituri de stareț beat, din trosnirea buricelor degetelor a veselie și a surugiu, a d-lui Ion Brezeanu, îmbrăcat în șiac și părând că dansează un pas degenerat, pe o frânghie întinsă între morminte.

T. Arghezi

Insemnări

Regele. — Gândurile îngrijorate ale unei țări întregi împrejmuesc în clipa de față patul de suferință al Regelui nostru. Treccem prin momente de tăcută și increzătoare așteptare, înălțând spre cel Atotputernic rugăciunile noastre și nădăjduim că știința va reuși să păzească încă odată sănătatea celui mai iubit Suveran. Astăzi mai mult decât oricând, Regele simbolizează în ochii noștri ai tuturor unitatea națională a României, pe care voința Lui dirză a pregătit-o și chibzuita Lui înțelepciune o păstrează. De aceea, vechiul strigăt pornit totdeauna din fundul inimilor: — «Trăiască Regele!», tâlmăcește acum atât de lapidar urarea înfrigurată, pe care i-o trimite toată suflarea românească.

După un an. — Se împlinește un an de la venirea la cârmă a guvernului prezidat de generalul Averescu.

De obicei bilanțurile politice sunt dificile, dacă nu chiar penibile. Un fel de tradiție românească face ca între răgăduelile exagerate și între realizările ce le succed să fie mai întotdeauna un contrast care nu e menit să ușureze pana comentatorului ce întreprinde bilanțul.

Actualul guvern a rupt firul înrăit al acestei tradiții de reclamă care însemna o preocupare strict electorală la partidele noastre, pentru a se ridica la o concepție mai înaltă.

Intre ceeace și-a propus și ceeace a realizat într'un timp — politicește — scurt, există un echilibru și nu odată talerul s'a închinat de par-

tea realizărilor mai mult decât aceea a făgăduielor.

Datorită acestui lucru căruia i s'au adăugat incontestabile succese de politică internă și externă, guvernul prezidat de generalul Averescu își vede autoritatea crescând din zi în zi.

Este desigur cea mai puternică armă în mâinile unui guvern și cea mai eficace în mâinile unui guvern conștient de menirea lui, de situația în care se găsește și stăpânit de sentimente care trec dincolo de sfera strictelor interese de partid.

Guvernul actual a trecut examenul acesta moral în nenumărate rânduri. Deaceia brațele lui sunt deslegate pentru a implini partea practică, urmând fără șovăire direcția pe care și-a croit-o.

Pasiuni electorale. — Zilele trecute, la Cameră, s'a redeschis încă odată, pentru câteva momente, cunoscutul proces al pasiunii electorale în jurul alegerii parțiale de senator dela Teleorman. Cu socotită atitudine de tribun indignat, d. Ion Mihalache, obișnuitul lector al declarațiilor național-tărăniste, a citit o învăpăiată protestare a demagogiei îngrijorate, nu atât de primejduirea libertăților civice, cât de rezultatul votului. Subt cupola, de-alminteri liniștită, a Parlamentului au răsunit din nou, ca o stridentă notă discordantă, vorbele mari ale discursurilor de întrunire publică, denunțând nedreptăți strigătoare la ceruri, și profetind un înfricoșător război civil.

Ne-am adus aminte, repede, de comedia lui Shakespeare: „Mult zgômot pentru nimic”. Pricina gălăgiei fusese pățania, dezagreabilă desigur, a unui șofer, care uitându-și acasă carnetul său de profesionist, a fost reținut două ceasuri într-o comună

rurală, până când a reușit să-și justifice lipsa de memorie. Era greu, ca Adunarea deputaților, stăpânită în momentul de față de alte preocupări, mai constructive, era greu, zicem noi, să nu prindă din zbor în-treg ridcolul acestei răsturnări de proporții. Război civil pentru un șofer în contravenție!

Iată, însă, că desnodământul tragediei electorale, invocate de fostul învățător al țăncilor din Topoloveni, a lămurit mai bine decât orice discurs geneza declarației național-tărăniste de deunăzi. Rezultatul în cifre al alegerii parțiale dela Teleorman e mai elocvent decât orice tribun indignat. Candidatul guvernamental a obținut 16.868 voturi, iar candidatul, de a cărui soartă se îngrijia d. I. Mihalache, exact: 2530.

Pasiunile electorale se lămuresc, de multe ori, în mod postum, după cum anumite înfrângeri certe au nevoie să fie justificate în prealabil..

Înainte și după. — Fostul guvernator al Băncii Naționale, d. M. Oromolu, ține să aibă păreri financiare și după ce a rămas un simplu particular. Sunt asemenea oameni, pe cari trecerea întâmplătoare pe la conducerea unei instituții de seamă îi obligă, par'că, să aibe păreri personale. La drept vorbind, această necesitate e o simplă amăgire. Părerile, evident, sunt libere, dar ele n'au devenit în nicio țară din lume obligatorii.

Iată, deci, cum d. M. Oromolu, am putea zice, a acordat ziarului *Financial News* din Londra un interviu, dacă nu păgubitor pentru țară, în orice caz inutil pentru toată lumea. Opiniunile de simplu particular ale fostului guvernator al Băncii Naționale sunt, în definitiv, foarte puțin interesante. Și noi, și străină-

latea, am fi putut să fim scutiți de ele.

Mai ales, că d. M. Oromolu de azi își îngăduie luxul să contradică pe d. M. Oromolu de ieri. Spicuiim numai o pildă: împrumutul în Italia. Ce spunea d. M. Oromolu în 1926, cu privire la acest împrumut? Iată: — „Stabilirea monedei noastre naționale, cu excepția micilor zguduiri din Aprilie, provocate de diferite tentative de speculă, se datorește balanței comerciale activate, afluxului de capital străin și împrumutului de 200 milioane lire, încheiat în Italia. Deși numai de 200 milioane lire, acest împrumut a avut totuși un bun efect valutar, căci s'a evitat ca statul să vină pe piață, pentru a cumpăra devize, tocmai când cererile particulare erau mai numeroase”.

Ce spune acelaș d. M. Oromolu în 1927, despre acelaș împrumut? Iată: — „Împrumutul de 200 milioane lire (1.500.000 lire sterline) făcut de guvernul actual în Italia, nu poate fi luat în considerațiune fiindcă nevoile țării sunt cu mult mai mari și pe deasupra trebuiesc ținute în seamă obligațiile grele ce și le-a luat statul”.

E ciudat, cum cineva reușește atât de bine să-și schimbe părerile — și vorbele — îndată ce nu mai e încărcat cu o slujbă de răspundere. Aceeaș chestiune o vede, dintr'odată, de-a'ndoasele. Aiața vreme, căt d. M. Oromolu era guvernatorul Băncii Naționale nu putea să pomenească despre „obligațiunile grele ce și-a luat statul” în schimbul împrumutului din Italia, fiindcă știa foarte bine că aceste „obligațiuni grele” *nu există*. Acum însă, când d. M. Oromolu a devenit un simplu particular (care face și puțină politică liberală) afirmația neîntemeiată cade de pe bu-

zele sale cu ușurința unui fruct copt. Cine, ce are cu dumnealui?

Ar trebui să se facă odată, de un specialist, dezagreabila psihologie a omului politic *înainte și după* părăsirea unei demnități cu responsabilitate. S'ar vedea atunci cât de ușor își pierde, adeseori, românul, cântarul cuvintelor.

Vorbe goale. — Hărnicia reportericească a organelor zise independente, nu se dă bătută.

Pe orice chestie, fie foarte mică, fie mare, amestecând cu o totală lipsă de scrupul, în acelaș bld, stupiditățile de cafenca cu problemele de interes superior, reporterii consumă cerneală.

În ultimul timp unul din obiceiurile flecării reportericești este comentarea unui așa zis „acord” Averescu-Brătianu. Ba d. Ion Brătianu i-a „acordat” încredere primului ministru, ba i-a retras-o, ba iar i-a „acordat-o”. După cum vedeți între cei doi șefi ai celor două partide de guvernământ, ar fi — după capul reporterilor din Sărindar — un fel de joc de-a încrederea. Pentru cei cari cunosc personalitățile eminentemente puerile ale celor doi șefi de partid, despre cari se știe că toată ziua nu fac altceva decât se joacă, vorbele goale ale reporterilor apar desigur ca o foarte interesantă realitate.

Este cert că în relațiile celor doi șefi de partid vor fi puternic influențate de proza nedelilor, iar destinele țării vor fi determinate de aceste vorbe goale pe care reporterii le vând cu chilogramul...

„O scrisoare pierdută”. —

De câțori apare pe afișul Teatrului Național, geniala comedie a lui Ca-

ragia e pricinuită surprindere și
acum public. Din an în an, aceasta
„Scrisoarea pierdută” își schimbă pli-
cul îngălbenit și se împodobește cu o
adresă nouă. O sală plină până la
ultimul loc a aplaudat Vinerea trecu-
tă, cu o deslănțuită veselie, reve-
derii amuzantelor figuri de la 1883,
în frunte cu venerabilul Zaharia Tra-
hanache, peste ale căror slăbiciuni
vremea nu va așeza niciodată un
strat prea gros din pulberea uitării.
Am urmărit cu nestăpânită plăcere
buna dispoziție din sală. În timp ce
atâtea răsunătoare succese, ale unor
norocoși confrăți, s'au vestejit și fă-
rănițat de mult, ca orice lauri prea
ușor câștigați, „Scrisoarea pierdută”
se adâncește tot mai mult în tradi-
ția scenei românești. Fiecare replică
a ajuns de mult proverbială. Atenția
încordată a spectatorului, care savu-
rează pe dinafară textul, stă de pază
la căpățul tiparelor, gata să des-
copere posibila contrabandă a acto-
rului și să-l îndrepte în gând, când
ar strecura printre rânduri un cu-

vințel improvizat. Clasicismul teatru-
lui nostru începe să se închege din
cele câteva pietre scumpe ale unei
recente moșteniri. În mai puțin de
jumătate de veac, comediile lui Cara-
giale și-au găsit consacrară defini-
tivă, și autorul lor, hotărât lucrul e
un clasic. Regretatul Pompiliu Eliade,
cărui fi era iertat să mai și gre-
șească, n'a profetizat bine. „Scrisoarea
pierdută” nu s'a demodat câtuș de
puțin. Nu pentru că democrația de
azi ar semăna cu aceea de pe vre-
mea lui Cațavencu, (oricine ar putea
să arunce drept exemplu elocvența
de tribună a d-lui D. R. Ioanițescu),
nu pentru că n'ar mai exista nici un
Agamiță Dandanache, deputat de fron-
tieră, ci pentru că aceea ce ține în
picioare opera tăiosului sculptor de
păcă'e permanente e eternul ome-
nesc din caracterul eroilor săi. Un
material cu care se clădește, într'ade-
văr, pentru foarte multe decenii.
Căci sunt puține nădejdi să dispare
vreodată dintre noi: prostia, ridicolul
sau înșelăciunea.

